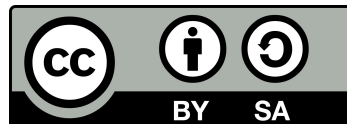

Creative Commons -lisenssit

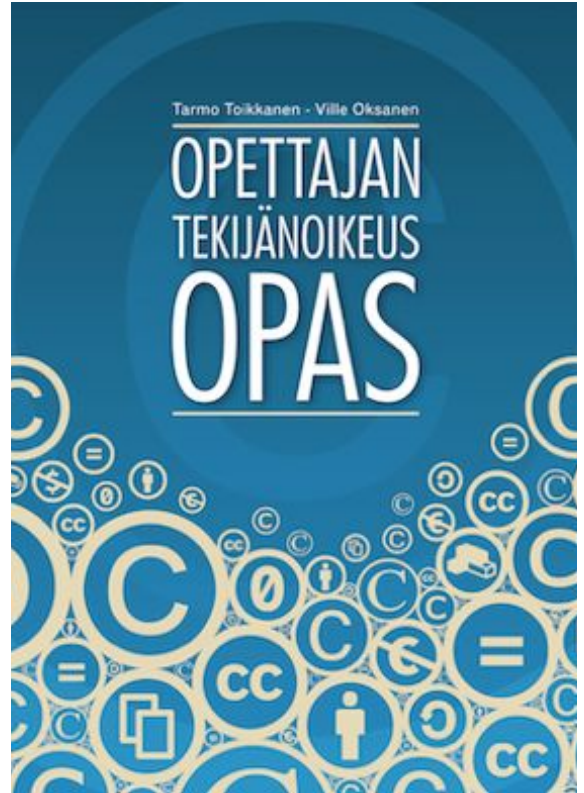
Tarmo Toikkanen
Creative Commons Suomi / Open Knowledge Finland
1.4.2022

Tämä teos, jonka tekijä on Tarmo Toikkanen, on lisensoitu [Creative Commons Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

Aiheet

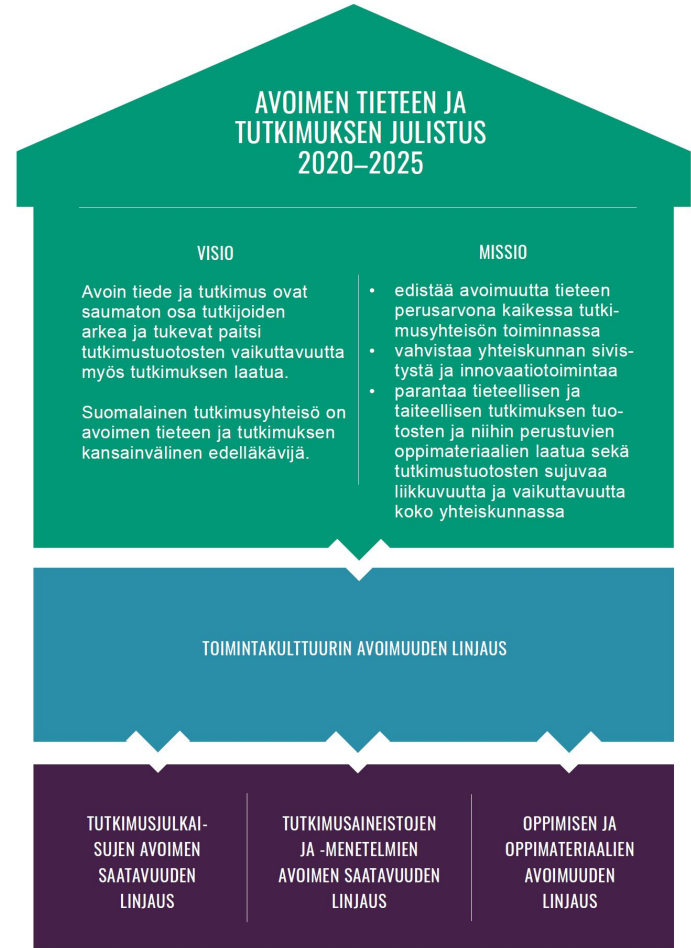
1. Konkreettinen yleiskatsaus julkisiin ja avoimiin sisältöihin ja lisensseihin
2. Avoimen materiaalin hyödyntäminen oman opetuksen valmistelussa
3. Omien materiaalien avoimen julkaisemisen eri vaihtoehdot ja niiden hyödyt ja haitat

Avoimen tieteen julistus 2020

Visio 2025: “Avoin tiede ja tutkimus ovat saumaton osa tutkijoiden arkea ja tukevat paitsi tutkimustuotosten vaikuttavuutta myös tutkimuksen laatua. Suomalainen tutkimusyhteisö on avoimen tieteen ja tutkimuksen kansainvälinen edelläkävijä.”

DOI <https://doi.org/10.23847/isbn.9789525995213>

1. Yleiskatsaus julkisiin ja avoimiin sisältöihin

Turvallinen lähtökohta

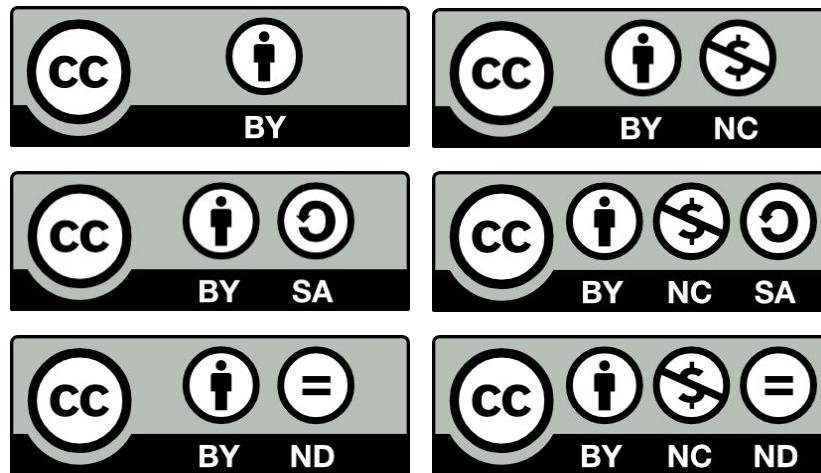
Oleta, että kaikki materiaali on tekijänoikeudella suojattua.

Oleta, että kaikkeen opetuskäyttöösi tarvitset luvan materiaalin käyttöön.

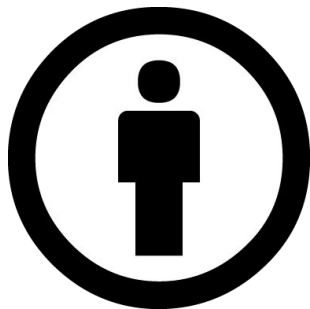
Lupa voi tulla laista, sopimuslisensseistä, avoimesta lisenssistä tai tekijältä suoraan annettuna.

AVOIMET LISENSSIT

- Maailman yleisin avoimen sisällön lisenssi on Creative Commons, CC, vuodesta 2001 alkaen.
- CC-lisenssin käyttö ei edellytä maksua, lupaa tai edes rekisteröitymistä.
- Virallinen standardi mm. Suomessa ja EU:ssa, käytännön standardi globaalisti.

CC-lisenssien ehdot

BY

Nimeä

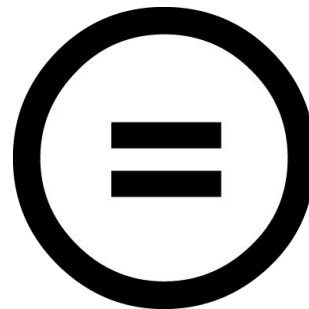
Edellyttää tekijän mainitsemista
jatkokäytössä

NC

EiKaupallinen

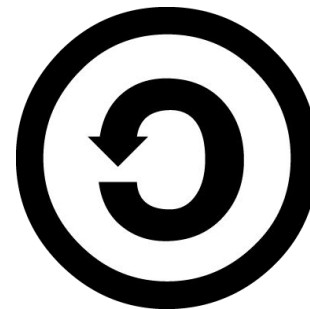
Rajaa lisenssin vain
epäkaupalliseen käyttöön.

ND

EiJohdannaisia

Teosta saa jakaa vain
sellaisenaan, ilman muutoksia.

SA

JaaSamoin

Jos teosta muunnellaan, julkaistessa
on käytettävä samaa tai
yhteensopivaa lisenssiä.

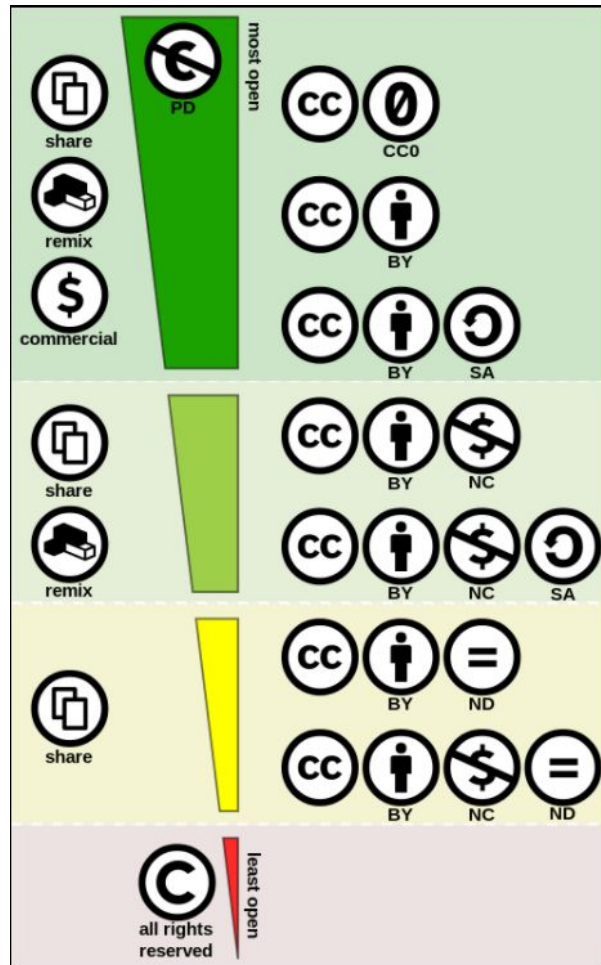
Avoimuuden spektri

[Free Cultural Works](#)

Teoslaji ja suositellut lisenssit	CC0	CC BY 4.0	CC BY-SA 4.0
Valokuvat, media, yms teokset	-	++	++
Tieteelliset julkaisut	-	++	+
Oppimateriaalit	-	+	++
Tietoaineistot: tietokannat, luettelot	++	+	-
Metatiedot, kuvaustiedot	++	-	-
Public domainissa olevan aineiston digitointi	++	-	-

Huom: Ohjelmistokoodille on omat lisenssinsä!

Käytännössä

CC-lisensoitua aineistoa voit käyttää tutkinto-opetuksessa. Aineiston tuominen opetustilanteeseen on aina sallittua. Lisenssi voi sallia myös aineiston muuntelun ja jatkojulkistamisen. Kun käytät, mainitse lähde.

Julkista materiaalia (jossa ei ole avointa lisenssiä) voit käyttää lakien ja sopimuslisenssien antamien oikeuksien mukaisesti. Tutustu oman oppilaitoksesi ohjeisiin. Lisätietoja: www.opettajantekijanoikeus.fi , www.kopiosto.fi, www.kopiraittila.fi, www.tekijanoikeus.fi

2. Avoimen materiaalin hyödyntäminen oman opetuksen valmistelussa

Käytännössä

1. Hae opetustasi tukevaa materiaalia
2. Arvioi maalaisjärjellä, että materiaali on ok (tekijänoikeus ja muut lait)
3. Kopioi materiaali itsellesi
4. Ota talteen materiaalin julkaisuosoite, tekijän nimi tai nimimerkki, sekä tarkka lisenssi
5. Huomioi eri CC-lisenssien ehdot.
6. Kun käytät, mainitse lähde, tekijä ja lisenssi.

Avoimen materiaalin hakeminen

- Hakukone: <https://search.creativecommons.org/>
- [Sisältövarantojen luettelo](#)
- Googlen kuvahaku
- Wikimedia ja sisarprojektit, etenkin [Wikimedia Commons](#)

Lähteen maininta käytännössä

Mainitse tekijän nimi tai nimimerkki sekä käytetty CC-lisenssi. Linkitä materiaalin alkuperäiseen julkaisupaikkaan sekä CC-lisenssiin.

Lähde voidaan mainita esim. kuvatekstissä, lopputeksteissä, alaviitteessä, yms. Maalaisjärkeä saa käyttää. Oman yleisösi on helposti ymmärrettävä, mikä on sinun tekemääsi, mikä on muiden tekemää ja millä perusteella käytät niitä.

CC-hakukoneen valmiiksi antama lähdeteksti:
"flower flowers orange yellow" by [watts_photos](#) is
licensed under [CC BY 2.0](#)

Lyhennetty versio:
[Kuva](#): [watts_photos](#), [CC BY 2.0](#)

3. Omien materiaalien avoimen julkaisemisen eri vaihtoehdot ja niiden hyödyt ja haitat

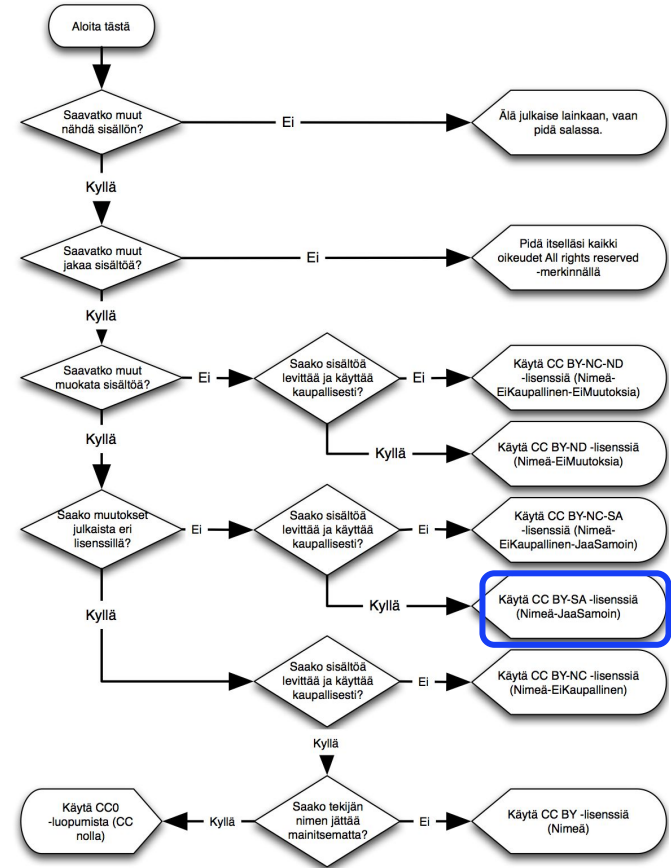
Käytännössä

1. Valitse niin hyvää sisältöä, että haluat sen julkaista.
2. Jos käytät muiden aineistoa osana, varmista, että sinulla on riittävät luvat: joko yhteensopiva CC-lisenssi tai erillinen lupa avoimesta julkaisusta.
3. Huomioi kaikki lait ja hyvät tavat, erityisesti **yksityisyydensuoja** ja **saavutettavuus**.
4. Viilaa aineisto julkaisukuntoon.
5. Valitse sopiva lisenssi. Voit käyttää [lisenssivalitsinta](#). Liitä lisenssi aineistoon tai sen oheen.
6. Julkaise haluamissasi paikoissa, esim. omat sivut, oppilaitoksen sivut tai [aoe.fi](#)

Lisätietoja: <https://avointiede.fi/fi/asiantuntijaryhmat/oppimisen-avoimuus>

Valitse sopiva lisenssi

- Lähtökohtaisesti CC BY-SA on paras lisenssi oppimateriaaleille.
- BY-ehto on aina käytössä, tekijä mainitaan kaikessa jatkokäytössä.
- NC-ehto hankaloittaa jatkokäyttöä, käytännössä vähentää materiaalisi käyttöä
- ND-ehto estää muiden tekemät parannukset; ainoastaan sinä voit päivittää aineistoa
- SA-ehto varmistaa, että muiden parannukset ovat kaikkien (myös sinun) käytettävissä

Yleisiä kysymyksiä ja huolia

- Kun tekijä on kerran antanut teokselleen CC-lisenssin, voiko hän myöhemmin peruuttaa lisensoinnin? **Ei**
- Entä voiko tekijä antaa teokselle myöhemmin vähemmän rajaavan CC-lisenssin? **Kyllä**
- Voiko CC-lisensoitu artikkeli sisältää esimerkiksi sitaattioikeuden perusteella lainattua aineistoa, jota ei ole CC-lisensoitu? **Kyllä**
- Saanko jakaa jonkun toisen CC BY-NC- tai CC BY-NC-ND -lisensoidun artikkelin jossain sosiaalisessa mediassa tai ResearchGaten tapaisessa palvelussa? **Ei välttämättä**
 - Entä oman artikkelinsa? **Kyllä, mutta...**
- Mitä tekijä voi tehdä, jos hänen artikkelinsa jatkokäyttäjät rikkoo artikkelille annetun CC-lisenssin ehtoja?
- Voiko artikkelin digitaalisen version lisensoida avoimesti, mutta printtiversion pitää suljettuna? **Ei**
- Jos en halua, että kukaan hyödyntää artikkeliani kaupallisissa teoksissa, onko minun syytä valita CC-lisenssi, johon sisältyy NC-ehto? **Yleensä SA-ehto riittää**
- Artikkelini on hyväksytty arvostettuun tieteelliseen lehteen. Jos nyt CC-lisenssin sen ilman ND-ehtoa, voiko kuka tahansa käydä Wikipedian tavoin muokkaamassa artikkeliani lehden verkkosivuilla? **Ei**
- Jos CC-lisenssin vertaisarvioidun artikkelini ilman ND-ehtoa, voiko kollegani tehdä siihen kosmeettisia muutoksia, lisätä oman nimensä minun rinnallei tekijäksi ja näin saada julkaisuluetteloonsa yhden vertaisarvioidun artikkelin lisää? **Ei**
- Jos tekijä valitsee artikkelilleen CC-lisenssin, johon ei sisälly ND-ehtoa, voiko hänen tekstinsä päätyä epäasiallisessa muodossa ja vääristeltynä lukijoiden eteen? **Kyllä, mutta...**

Lisätietoja:

<https://creativecommons.fi/>

<https://avointiede.fi/>

<https://aoe.fi/#/materiaali/58>